

לשמוע קול תורה – מצווה בפרשה

פרשת בלק

היזהרו בבני עניים

בלק מלך מואב שוכר את בלעם לקלל את ישראל, אך במקום קללות יוצאות מפי בלעם ברכות בלבד. בברכתו השלישית מופיע הפסוק הבא:

יִזַּל מִיַּם מִדְּלִי וְזָרְעוּ בְּמִים רַבִּים וְיָרֶם מֵאֲגַג מִלְּפֹו וְתִנְשֵׂא מִלְּכָתוֹ (במדבר כד, ז).

רש"י פירש את הפסוק על הצלחתו של עם ישראל ועל המלך שיקים מבניו – מלך שיכניע בגבורתו את אגג מלך עמלק, ומלכותו תתגדל ותתנשא מעל כולם.

ואולם חכמינו זיכרונם לברכה לא הסתפקו בפשט הדברים. הם דרשו את המילה "מיים" על התורה שהם מסמלים, ואת הביטוי "מדליו" על האנשים הדלים – עניי ישראל. וכך, על התורה שתיזל ותזרום מן הדלים הזהירו חז"ל:

היזהרו בבני עניים, שמהם תצא תורה לישראל (נדרים פא, א).

הר"ן מבאר כי העניים מלאים בענווה, ולכן הם זוכים לכוון את לימודם לאמת.

על התוצאה המעשית של אזהרה זו נוכל ללמוד מהסיפור הבא המופיע בגמרא (בתרגום חופשי):

רב הזדמן למקום אחד, גזר תענית ולא ירד גשם. ירד לפניו שליח הציבור בתפילה, אמר "משיב הרוח" – ונשבה רוח, אמר "מוריד הגשם" – וירד גשם. אמר לו רב: מה מעשיך? אמר לו: אני מלמד תינוקות, ואני מלמד בני עניים כבני עשירים, וכל מי שאינו יכול לשלם אינני לוקח ממנו דבר. ויש לי בריכה של דגים, וכל מי שמתרשל בלימודו אני משחד אותו בהם, מרגיע אותו ומפייס אותו עד שהוא בא וקורא (תענית כד, א).

מכאן אנו למדים כי כל אדם ראוי ללמוד תורה – ואין לדרוש תמורה כספית ממי שמתקשה לשלם בעבור לימודו.

שאול דוד בוצ'קו